

Motion till riksdagen 2025/26:115

av Angelica Lundberg (SD)

Undantag från samtyckeskravet i namnlagen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över namnlagen i syfte att ta bort samtyckeskravet vid namnbyte i fall där det förekommit våld i nära relation och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Enligt nuvarande namnlag krävs samtycke från båda föräldrarna vid byte av ett barns efternamn om barnet har efternamnet från en förälder som inte har vårdnaden. Syftet är att värna barnets rätt till sitt ursprung och båda sina föräldrar, i linje med barnkonventionens principer. I normalfallet är detta rimligt men i vissa fall kan det leda till svåra och ibland orimliga konsekvenser. Det gäller i fall där det förekommit våld i nära relation, psykisk misshandel, eller då den förälder som inte har vårdnaden använder sitt samtycke som ett maktmedel för att fortsätta kontrollera den andra föräldern eller barnet.

Att en förälder som utövat våld mot den andra föräldern och/eller barnet kan stoppa ett barns namnbyte genom att vägra samtycke, innebär att våldets konsekvenser förlängs långt efter att relationen är avslutad. Det ger också en formell maktposition till en förälder som i övrigt inte har vårdnadsansvar. Detta är varken förenligt med barnets bästa eller med en modern syn på skydd mot våld och kontroll. Barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag, slår fast att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet. Ett barns identitet och trygghet kan påverkas starkt av vilket efternamn det bär, särskilt om det bär namnet från en förälder som har utövat våld eller som inte finns i barnets liv.

Nuvarande regler gör det svårt för den ensamstående, våldsutsatta vårdnadshavaren att genomföra ett namnbyte för sitt barn, trots att det många gånger vore det bästa för barnets känslomässiga och sociala utveckling. Frågan kan tas till domstol, en process som kostar pengar, kan vara utdragen och som ofta känns svår för den som upplever

våld i nära relation. Inte sällan har det i dessa fall redan förekommit olika domstolsprocesser, exempelvis gällande vårdnaden eller brott som förövaren begått.

Samhället måste ge rättsskydd till de barn och föräldrar som lämnat destruktiva och våldsamma relationer. Ett efternamn ska inte bli ett redskap för fortsatt kontroll, utan en del av barnets identitet och trygghet. Regeringen bör därför uppdatera namnlagen så att samtycke från den förälder som inte är vårdnadshavare inte krävs vid namnbyte om det finns dokumenterad problematik i form av våld i nära relation.

Angelica Lundberg (SD)